

LIETUVOS AKLŪJŲ IR SILPNAREGIŲ UGDYMO CENTRO SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centro tvarkos aprašo (toliau – tvarkos aprašas) paskirtis – užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią keli smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi visiems bendruomenės nariams.

2. Tvarkos aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdym Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centre (toliau – Centras).

3. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

3.1. visi Centro darbuotojai reaguoja į smurtą ir patyčias nepriklausomai nuo smurto ar patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės, ar kitų asmen ypatybių;

3.2. kiekvienas Centro administracijos atstovas, pedagoginis ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ar patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

3.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ar patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo smurtaujančiųjų, besityčiojančių ar patiriančių smurtą, patyčias amžiaus ir pareigų.

4. Visi Centro bendruomenės nariai (mokiniai, administracijos atstovai, pedagoginiai darbuotojai tėvai (globėjai, rūpintojai), kiti darbuotojai) **turi būti supažindinti** su Centro smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka pasirašytinai:

4.1. nepedagoginius darbuotojus supažindina Centro direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams įsigaliojus tvarkos aprašui;

4.2. pedagoginius darbuotojus supažindina Gimnazijos skyriaus vedėja įsigaliojus tvarkos aprašui;

4.5. mokinius supažindina klasės vadovai per pirmąją mokslo metų klasės valandėlę;

4.6. tėvus (globėjus, rūpintojus) supažindina klasės vadovai per pirmąjį klasės tėvų susirinkimą.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **smurtas** - veikimu ar neveikimu daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, garbės ir orumo nepaisymas ar nepriežiūra, dėl kurių asmuo patiria žalą ar pavojų gyvybei, sveikatai, raidai:

5.1.1. *fizinis smurtas* – tiesioginiai ar netiesioginiai tyčiniai fiziniai veiksmai prieš asmenį sukeltys asmeniui skausmą, darantys žalą arba keliantys pavojų jo gyvybei, sveikatai, raidai ar žal garbei ir orumui, taip pat fizinės baudmės;

5.1.2. *psichologinis smurtas* – nuolatinis asmens teisės į individualumą pažeidinėjimas, asmen žeminimas, gąsdinimas, būtinos asmens raidai veiklos trikdyimas, asocialaus elgesio skatinimas ar kitoki nefizinio kontakto elgsena, daranti žalą arba kelianti pavojų asmens gyvybei, sveikatai, raidai ar žal garbei ir orumui;

5.1.3. *seksualinis smurtas* – seksualiniai veiksmai su vaiku, kuris pagal Lietuvos Respublikos teisė aktų nuostatas nėra sulaukęs amžiaus, nuo kurio seksualiniai veiksmai su juo neužtraukia baudžiamosio atsakomybės, arba seksualiniai veiksmai su vaiku, kai naudojama prievarta, jėga ar grasinama arba piktnaudžiaujama pasitikėjimu, valdžia ar įtaka vaikui, taip pat ir šeimoje, arba piktnaudžiaujama iti pažeidžiama vaiko padėtimi, ypač dėl jo psichinės ar fizinės negalios ar priklausomumo; taip pat vaik išnaudojimas prostitucijos tikslams, vaikų pornografija, verbavimas, vertimas ar įtraukimas dalyvau pornografinio pobūdžio renginyje, pornografijos rodymas arba kitos vaikų seksualinio išnaudojim formos, vaikų tvirkinimas;

5.2. **patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčinia pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizin žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginė (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.2.1. *žodinės patyčios*: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.2.2. *fizinės patyčios*: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala i kt.;

5.2.3. *socialinės patyčios*: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.2.4. *elektroninės patyčios*: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/a paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

5.3. **smurto ir patyčių prevencija** – priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinė rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnus. Prevencija yr nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problem identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesni veiksmy planavimą;

5.4. **smurto ir patyčių intervencija** – Centro vadovo, vedėjų, pedagoginių ir kitų Centr darbuotojų koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat švietimo pagalbo priemonių visuma;

5.5. **smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – smurto ir patyčių situacijo Centre stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimu bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas;

5.6. **konfliktas (konfliktinė situacija)** – tai vienkartinis vienodos ar panašios psichologinės jėgo asmenų ar asmenų grupių tikslų, pozicijų, nuomonių, požiūrių susidūrimas, rimti nesutarimai, sukelianty dalyviams nemalonius jausmus, išgyvenimus.

6. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniau miesto bendrojo ugdymo mokyklose tvarkos aprašu ir ŠMM ministro parengtomis smurto prevencijo įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA CENTRE

7. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi Centro veiklos dalis, kurios planavimu organizavimu ir stebėseną rūpinasi Centro vadovas, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadova auklėtojai, o ją vykdo visi Centro bendruomenės nariai.

8. **Centro vadovas** yra atsakingas už tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėseno rezultatais paremto kasmetinio Centro smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą pristatymą Centro bendruomenei ir vykdymą.

9. Tvarkos aprašo įgyvendinimą koordinuoja Centro direktoriaus įsakymu paskirti ne mažiau kai trys **vaiko gerovės komisijos nariai**, kurie kasmet:

- 9.1. inicijuoja anoniminę mokinių apklausą ir apibendrina jos rezultatus;
- 9.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasės vadovų ir auklėtojų dėl Centre fiksuotų pranešimų apie smurtą ir patyčias, atlieka jų analizę (ne rečiau kaip kartą per tris mėnesius);
- 9.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis rengia smurtą ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą ir jį koreguoja;
- 9.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį vaiko gerovės komisijos posėdyje;
- 9.5. teikia siūlymus Centro direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo, Centro darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir smurto bei patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;
- 9.6. teikia siūlymus Centro direktoriui dėl tvarkos aprašo tobulinimo;
- 9.7. apie visus smurto bei patyčių atvejus ir intervencines veiklas informuoja Centro direktorių;
- 9.8. atlieka kitus šiame tvarkos apraše numatytus veiksmus.

10. **Klasės vadovai ir auklėtojai** vykdo smurto ir patyčių stebėseną ir prevenciją savo klasėje:

- 10.1. klasės valandėlių metu aptaria su mokiniais smurto ir patyčių formas: aiškinasi, kas jom būdinga, kaip jas atpažinti, tinkamai reaguoti, kuo skiriasi patyčios nuo konflikto, kokios yra pagalbos galimybės;
- 10.2. kiekvieno tėvų susirinkimo metu aptaria klasės mikroklimatą, vykdo pedagoginį švietimą smurto ir patyčių prevencijos temomis, skatina tėvus nedelsiant reaguoti į informaciją apie smurtą ir patyčias, bendradarbiauti sprendžiant konfliktines situacijas, kad jos neperaugtų į smurtą ir patyčias
- 10.3. kartą per pusmetį išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias klasėje, informuoja vaiko gerovės komisijos atsakingus narius apie taikytą prevencijos priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

11. **Švietimo pagalbos specialistai** vykdo smurto ir patyčių stebėseną ir prevenciją pagal savo veiklos pobūdį:

- 11.1. specialusis pedagogas, tiflopedagogas, logopedas individualių konsultacijų metu teikia būtiną informaciją Centro darbuotojams apie specialiųjų ugdymosi poreikių turinčio mokinio elgesio ypatumus smurto ir patyčių prevencijos tikslais;
- 11.2. socialinis pedagogas teikia metodinę pagalbą klasės vadovams ir auklėtojams, dalyk mokytojams; vykdo teisinį mokinių švietimą;
- 11.3. švietimo pagalbos specialistai vykdo prevencines programas Centro bendruomenei.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA CENTRE

12. **Visais įtariamų ir realių smurto ir patyčių atvejais** kiekvienas Centro administracijos atstovas, mokytojas, auklėtojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas reaguodamas:

- 12.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą ir patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;
- 12.2. primena mokiniui, kuris smurtauja ir tyčiojasi, Centro nuostatas ir elgesio taisykles;
- 12.3. esant pagalbos mokinio sveikatai ir gyvybei reikalingumui, kreipiasi į pagalbą galinčių suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar Centro darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);
- 12.4. informuoja klasės vadovą apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias ar smurtą.

13. Centro administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo veiksmai įtarus ir/ar **pastebėjus elektronines patyčias ar gavus apie jas pranešimą**:

- 13.1. esant galimybei išsaugo vykstančių elektroninių patyčių įrodymus ir nedelsiant imasi vis reikiamų priemonių elektroninėms patyčioms sustabdyti;

13.2. įvertina grėsmę mokiniui, jo sveikatai ir esant poreikiui kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus rūpintojus) ar Centro darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

13.3. surenka informaciją apie besityčiojančių tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimai svarbiu faktus;

13.4. informuoja klasės vadovą apie elektronines patyčias ir pateikia įrodymus (išsaugot informaciją).

14. **Mokinys**, patyręs smurtą ar patyčias arba jas pastebėjęs:

14.1. nedelsdamas praneša klasės vadovui;

14.2. nesant klasės vadovo, praneša socialiniam pedagogui, vaiko gerovės komisijos nariui, kitar Centro darbuotojui.

15. **Tėvai (globėjai, rūpintojai)** sužinoję apie smurtą ar patyčias ar pastebėję smurto ar patyčių atvejį:

15.1. nedelsdami raštu (trumpą sms žinute, elektroninio dienyno žinute, elektroniniu paštu ir kt. ar žodžiu informuoja klasės vadovą.

16. **Klasės vadovas, auklėtojas** gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias ar smurtą

16.1. užpildo pranešimo apie smurtą ar patyčias formą (1.1 priedas);

16.2. aiškinasi situaciją, organizuoja individualius pokalbius su smurto ar patyčių dalyviais informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia mokinių tėvus dalyvauti pokalbiuose

16.3. nesiliaujant smurtui ar patyčioms ar esant sudėtingesniai smurto ar patyčių atvejui kreipias į Centro Vaiko gerovės komisiją.

17. **Centro Vaiko gerovės komisija** įvertinusi turimą informaciją:

17.1. numato veiksmų planą, supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvu (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

17.2. informuoja Centro vadovą apie esamą situaciją.

18. Mokiniui smurtavus ar pasityčiojus iš Centro darbuotojo, patyręs smurtą ar patyčias darbuotoja informuoja Centro direktorių, kuris imasi Centro veiklos dokumentuose numatytų veiksmų.

19. Centro darbuotojui smurtavus ar pasityčiojus iš mokinio, mokinys arba jo tėvai (globėja rūpintojai), arba kitas asmuo, pastebėjęs ar įtaręs smurtą ar patyčias, informuoja Centro direktorių raštu kuris imasi Centro veiklos dokumentuose numatytų veiksmų.

20. Smurto ir patyčių dalyviams pagal individualius poreikius Centre teikiama švietimo pagalba specialistų ar pedagogų pagalba. Tais atvejais, kai yra kitų priežasčių, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti Centre, vaiko gerovės komisija rekomenduoja kreiptis kitas pagalbą teikiančias institucijas.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

LIETUVOS AKLŪJŲ IR SILPNAREGIŲ UGDYMO CENTRAS
PRANEŠIMO APIE SMURTĄ AR PATYČIAS FORMA

 Pranešimo data

Bendrieji duomenys:

Kam pranešta apie smurtą/ patyčias:	
Kas pranešė apie smurtą/patyčias:	
Kada įvyko smurtas/patyčios (data, val.):	
Kur įvyko smurtas/patyčios:	
Kokia smurto/patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
Ar yra žinomas tokio egesio pasikartojamumas:	

Duomenys apie smurto/patyčių dalyvius:

Vaiko, patyrusio smurtą/patyčias vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, kuris smurtavo/ tyčiojos vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, stebėjusio smurtą/patyčias vardas, pavardė, amžius, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

--

Centro pedagogo ar kito darbuotojo elgesys šioje smurto/patyčių situacijoje:

--

Veiksmų po įvykio, planas su:

Vaiku patyrusiu smurtą/ patyčias:	
Vaiku, kuris smurtavo/ tyčiojosi:	
Stebėtojais:	

Smurto/patyčių dalyvių tėvais:	
Kitais Centro darbuotojais:	
Kita (įrašyti):	